Автор: Боян Мак Михайлов

Серия от проповеди върху Проповедта на планиата, София, Християнска църква "Света Троица":

I част. Блаженствата. Матей 5:1-20. 19 окотмври 2024

II част. *„Вие сте солта на земята.“ Християните и обществения живот. Мат. 5:13 – 48.* 23 февруари 2025

III част. *„Внимавайте да не вършите правдата си пред хората, за да ви виждат“ Християните и църковният живот. Матей 6:1 – 18.* 29 юни 2025

IV част. *„Недейте си събира съкровища на земята„ Матей 6:19–34. Етичното учение на Христос за материалните блага.* 6 септември 2026.

V част. *Себеправедност или търсене на Бога? Матей 7:1–12. Етичното учение на Христос за взаимоотношенията.* 10 октомври 2026

Abstract: Боян Мак Михайлов, *Себеправедност или търсене на Бога? Матей 7:1–12. Етичното учение на Христос за взаимоотношенията. Серия от проповеди върху Проповедта на планината, пета част* . Sofia: Holy Trinity Christian Church, October 10, 2026

This sermon, the fifth in a series on the Sermon on the Mount, examines Matthew 7:1–12 and Christ's ethical teaching on relationships. It focuses on four relational contexts: relationships with brothers and sisters in the faith, with those who persistently mock or reject the holy, with the Heavenly Father, and with society at large. The sermon contrasts self-righteousness—reliance on one's own opinions, works, merits, status, or religious ritual outside of Christ—with the genuine seeking of God. In Matthew 7:1–5, Jesus warns against judgmental hypocrisy, using the humorous image of the beam and the speck to show that correction of others must begin with self-examination and should be done as a physician heals, not as an enemy punishes. Matthew 7:6, on pearls, dogs, and swine, is interpreted as a warning against exposing the holy to persistent scoffers and against false religion, philosophy, or

ideology that rejects God's grace and promotes human merit. Matthew 7:7–11 presents asking, seeking, and knocking as principles of prayer that place believers in dependence on God and serve as the antidote to self-righteousness. Matthew 7:12, the Golden Rule, summarizes the Law and the Prophets and is presented as an ethic that only disciples abiding in Christ can truly live out by grace. The sermon concludes with self-examination questions about reliance on personal merits, the place of seeking God in daily life, extending grace to those in broken relationships, and praying for enemies.

Original language: Bulgarian Keywords: self-righteousness, seeking God, Matthew 7:1–12, Sermon on the Mount, judging others, hypocrisy, Golden Rule, prayer, grace and discipleship, Christian relationships [1]

Съдържание: Въведение „Не съдете, за да не бъдете съдени ...“ (Мат. 7:1–5)

Бисери, кучета и свине (Мат. 7:6)

Искане, търсене и хлопане (Мат. 7:7–11)

Същината на Закона и пророците (Мат. 7:12)

Заключение

Библиография

Кирилица

Латиница
.video-wrapper { width: 90%; max-width: 56em; /* optional cap (~896px at 16px base) */ margin: 0 auto; /* center horizontally */ aspect-ratio: 16 / 9; } .video-wrapper iframe { margin: 1em; width: 100%; height: 100%; border: 0; }

Въведение

Проповедта на планината е етичното учение на Христос за Божието Царство – първата от петте беседи, записани от евангелист Матей. Тя е изказана от Христос, докато той поучава и изцелява множествата от Галилея, Декаполис, Йерусалим, Юдея и отвъд Йордан (Мат. 4:25). Едновременно идеал, но и преобразяваща инициатива [2] , в която може да намерим винаги по-голяма дълбочина. Отразяваща етичното учение на Христос, тя бе дадена на Христовите ученици, които имаха за задача да научат други ученици (Мат 28:18-20).

Цялата проповед от начало до край е изпълнения с идеята за Божията благодат и милост, още от блаженствата. Във фокуса на Матей 7:1-12 са преди всичко взаимоотношенията: 1) с братята и сестрите; 2) с група от хора, които Исус метафорично откроява чрез примерите за кучетата и прасетата; 3) с нашия Небесен Отец; 4) с хората в обществото.

В Лука 18:9-11 Исус казва притчата за бирника и фарисея, защото измежду слушателите имаше такива, които уповаваха на себе си, че са праведни, и презираха другите. Поради това себеправедността е убеждението, че вярващият може да има някаква своя правда извън Христос – например в спазването на закона, в добрите дела или дори в спазването на християнския ритуал. Себеправедността винаги предполага някакво сравнение – „аз съм по-свят, по-праведен, по-верен, по-достоен, по-активен, по-добър ...“ В следващите стихове Христос ще направи на пух и прах именно това отношение.

Бележки:

1 Abstract and keywords generated by DeepSeek AI.

2 Стасен, Глен. Гъши, Дейвид. *Етика на Царството. Следване на Христос в съвременния контекст.* София: Нов човек, 2010. (Original work published in 2003 as: Stassen, Glen. Gushee, David. *Kingdom Ethics.* Downers Groove, IL: InterVarsity Press), стр.131-151

„Не съдете, за да не бъдете съдени ...“ (Мат. 7:1–5)

„1 Не съдете, за да не бъдете съдени. 2 Защото с каквото отсъждане съдите, с такова ще ви съдят; и с каквато мярка мерите, с такава ще ви се мери. 3 И защо гледаш съчицата в окото на брат си, а не забелязваш гредата в своето око? 4 Или как ще кажеш на брат си: Остави ме да извадя съчицата от окото ти; а ето гредата в твоето око? 5 Лицемерецо, първо извади гредата от своето око и тогава ще видиш ясно, за да извадиш съчицата от окото на брат си.“ (Матей 7:1-5)

Глаголът „съдя“ (κρίνω [3]) има три основни значения. В буквалното си значение, той означава да делиш, да разграничаваш. Следващото значение е да мислиш, да

преценяваш. И третото значение - да съдиш, да издаваш присъда.
[4]

Очевидно, че Господ Исус Христос употребява думата в нейното втори и трето значение, защото във втори стих използва думата отсъждане (κρίμα
[5]
) и думата мярка (μετρέω
[6]
).

Исус показва реципрочността на нашите действия спрямо братята и сестрите в Божието царство. Исус свързва окото с духовното виждане, както прави в Мат. 5:29, Мат. 20:19 и Лука 11:34. Примерът, който дава с гредата и съчицата е комичен. Може лесно да се провери ако затворим едното си око, че губим чувство за мярка и за разстояние. Исус нарича християнинът, който се опитва да отсъжда, да издава присъда над друг християнин „лицемерец“ (ὑποκριτής [7]) - дума, която се превежда още и като актьор, артист, двуличник.

Джон Стот пише:

„Сега Исус разобличава човешкото лицемерие спрямо другите хора – занимаваме се с техните малки грешки, а не успяваме да се преборим с личните си грехове“ [8]

Господ не ни забранява да коригираме нашия брат или сестра (да извадим съчицата), но ни съветва първо да сме наясно с мярката и със собствената ни способност за духовно виждане. Затова Св.Йоан Златоуст пише относно поправлението:

„Поправи го, но не като враг или противник, изискващ наказание, а като лекар, даващ лекарства.“ [9]

Практично за нас. Има един отличен начин да извадим съчицата от окото на брат ни – да водим чрез личен пример, като дадем живота си за другите и станем слуги: „Защото наистина Човешкият Син не дойде да Му служат, но да служи и да даде живота Си

откуп за мнозина.“ (Марк 10:45) Това не е много на мода в нашето ежедневие. Хората ще ни се подиграват и ще ни се присмиват, но някои ще бъдат докоснати от Бог чрез нашето отношение.

Бележки:

3 СБРНЗ, κρίνω, №2919, стр. 175-176

4 СБРНЗ, κρίνω, №2919, стр. 175-176

5 СБРНЗ, κρίμα, №2917, стр. 175

6 СБРНЗ, μετρέω, №3354, стр. 192

7 СБРНЗ, ὑποκριτής, №5273, стр. 285

8 Стот, стр.179

9 Стот, стр. 181

Бисери, кучета и свине (Мат. 7:6)

„Не давайте свято нещо на кучетата, нито хвърляйте бисерите си пред свинете, да не би да ги стъпчат с краката си и се обърнат да ви разкъсат.“ (Мат. 7:6)

Този пасаж е затруднявал тълкувателите през вековете. Ранно-християнският документ от II век, Дидахи, тълкува този пасаж като забрана некръстени да приемат Евхаристията. [10] Св. Йоан Златоуст тълкува това като хора, живеещи в „неизлечимо безбожие“ [11] Може би най-точно описание дава реформатора Жан

Калвин, като пише:

„Трябва да се разбере, че кучетата и свинете са названия, които не се отнасят за всички покварени хора, нито лишените от боязливост и истинско благочестие, а за онези, които въпреки ясните свидетелства не крият дълбокото си презрение към Бога, така че тяхното заболяване се оказва неизлечимо“ [12]

Очевидното в това, което Исус казва, че че кучетата не разграничават свято и не свято, а свинете не се интересуват от бисери и биха ги стъпкали. В Мат. 13:45 Исус казва една притча:

„45 Небесното царство прилича още на търговец, който търсеше хубави бисери 46 и като намери един скъпоценен бисер, отиде, продаде всичко, което имаше, и го купи.“ (Мат. 13:45-46)

Очевидно тук Исус говори за Небесното царство. Небесното или Божието царство се гради изцяло върху благодатта и милостта на Бог. Ценността му надминава всичко останало в този свят. Затова този пример ни говори за две опасни групи:

1) Хората, които са неизлечимо подигравателни спрямо Благата вест. Те обикновено са ясни и лесно различими, защото открито противодействат.

2) Фалшивата религия, философия и идеология, която не уповава на Божията правда. Тя може да е и прикрита, подмолна, често наподобяваща християнство.

„ «Евтината благодат» е благодат без ученичество, благодат без кръста, благодат без Исус Христос – жив и въплътен.“
Дитрих Бонхьофер, „Цената на ученичеството“

Ако евтината благодат е благодат без ученичество, то себеправедността е ученичество без благодат!

Приложение. От гледна точка на себеправедния човек, Божието царство е нещо, което такъв човек смята, че му принадлежи по право. Себеправедният човек вижда своето място в царството само като причина да се изтъкне и да се сравни с другите. Той счита, че по някакъв начин е заслужил правото да е в Царството.

И по принцип фалшивата религия винаги издига човешките заслуги пред Божията милост и благодат. Всяка религия, идеология или философия, която потъпква и разкъсва християнската етика (термини от примера на Христос) и я основава на нещо различно от праведността в Христос, е себеправедна по своята същност и противна на Бога. Задачата ни е да я разпознаем и да пазим Святото и Бисера от нея. Нашето ежедневие е буквално залято от нея – най-новия пример е така наречения „християнски“ национализъм. Макар, че джендър идеологията е в противоположния политически спектър, в същността си двете са различни форми на себеправедността.

Бележки:

10 „Никой друг да не яде, нито да пие от службата ви (евхаристията), освен кръстеният в Името Господне. Защото е казал Господ: «Не давайте светото на псета» “. *Дидахи или Учение на Дванадесетте апостоли*, гл. 9.
https://www.pravoslavieto.com/docs/didache/index.htm

11 Стот, стр. 184

12 Стот, стр.183-184

Искане, търсене и хлопане (Мат. 7:7–11)

„7 Искайте и ще ви се даде; търсете и ще намерите; хлопайте и ще ви се отвори; 8 защото всеки, който иска, получава; който търси, намира; и на този, който хлопа, ще се

отвори. 9 Има ли между вас човек, който, ако му поиска синът му хляб, ще му даде камък 10 или ако поиска риба, ще му даде змия? 11 И така, ако вие, които сте зли, знаете да давате блага на децата си, колко повече вашият Отец, Който е на небесата, ще даде добри неща на тези, които искат от Него!“ (Мат. 7:7 – 11)

Исус не живее с илюзията, че хората са добри по природа. Той казва, „вие, които сте зли“, което включва и нас. Отец е добър за разлика от нас. Исус учи на три принципа на молитвата (сравни Лука 11:9). Първо, Бог иска да искаме. Той чака нашата инициатива. Андрю Мъри пише, че „искайте се отнася за даровете, за които се молим.“ [13]

Второ, търсенето на Бог е нагласа на сърцето, необходима като подготовка, за да дойдем при Него. Андрю Мъри пише, че „търсете е думата, която Писанието използва за самия Бог; Христос ме уверява, че мога да намеря Него. Но не е достатъчно да намерим Бог във време на нужда, без да стигнем до трайно общение” [14]

Хлопането на вратата е метафора, тъй като Бог, който е Святият Друг, трябва да бъде приближаван в Неговата отличителност от нас. Отново Мъри: „хлопайте говори за това да бъдем допуснати да живеем с Него и в Него. Искането и получаването на дара по този начин би довело до търсене и намиране на Дарителя...” [15] В Лука 11:9 – 13 пише, че Светият Дух е дара, който ще и се даде, за разлика от „добрите неща” (в Матей). Но най-важното е да слушаме Бог, за да се покоряваме (Лука 11:28).

Практично за нас. Търсенето на Бога, искането и хлопането се противоставя на себеправедността, защото то ни поставя в зависимост от Бог и то е една изповед, че в нашата човешка природа няма достойнство само по себе си. Искрената молитва е най-мощното оръжие срещу всяка форма на себеправедност и желание да съдим другите. Тя измества фокуса от нашето Аз, към Бог, който става истински Център на нашата вяра.

Бележки:

13 Andrew Murray, *With Christ in the School of prayer.* Retrieved 3 September 2023 from https://www.ccel.org/ccel/m/murray/prayer/cache/prayer.pdf
(Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library), стр. 20

14 Murray, стр. 20

15 Murray, стр. 20

Същината на Закона и пророците (Мат. 7:12)

„И така, всяко нещо, което желаете да правят човеците на вас, така и вие правете на тях; защото това е същината на закона и пророците“ (Мат. 7:12)

В историята на етиката този стих е известен като така нареченото „Златно правило“ – основен етичен принцип, обобщаващ учението на Господ Исус Христос за дълга на християнина към ближния. То може да бъде и в негативна форма: „Не правете на другите това, което не бихте искали да правят на вас самите“. То припомня заповедта „да обичаш чужденеца“ от Второзаконие. Среща се в по-късни християнски съчинения - Дидахи и Апологията на Аристид, както и в юдаизма и други религии. 16

Пишейки за Проповедта на планината, Дитрих Бонхьофер вижда нашата праведност единствено в здравата ни връзка с Христос в процеса на ученичество. Джон Стот обобщава: „Разбира се, извън Божията благодат тази любов не е по силите ни“ 17 .

Златното правило е добро за всички хора по света, но сила да го изпълняват имат преди всичко учениците на Христос, ако пребъдват в Него.

Практично за нас. Живеем в общество, в което става все по-трудно. Физическа и словесна агресия, реч на омраза, поляризация. Според Христос ако започнеш война (лична или между държави), ще те сполети война. Ако интриганстваш в работата си, ще интриганстват и други по твой адрес. Ако искаш да бъдеш лъган, то е добра идея и ти да лъжеш.

Бележки:

16 А апокрифните писания се срещат в Товит 4:15, както и в съчиненията на двамата велики еврейски учени Хилел (I в.пр.Хр.) и Филон Александрийски (I в.сл.Хр.). Правилото не е уникално нито за юдаизма, нито за християнството. Среща и в Аналитиките на Конфуций (VI-V в.пр.Хр.), както и в съчиненията на Платон, Аристотел,

Исократ (436 – 338 г. пр. Хр.) и Сенека. Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. Golden Rule. *Encyclopedia Britannica.* https://www.britannica.com/topic/Golden-Rule , 14 August 2024, accessed 13 October 2024

17 Стот, стр. 192

Заключение

Оказва се, че основният избор, който правим като християни е между нашата себеправедност, умението да наблягаме, да държим, да уповаваме на собствените си мнения, дела, заслуги, достойнства, работа, статус и други, или да търсим Бог.

Нека днес си зададем следните въпроси:

1.Уповавам ли на моите мнения, дела, заслуги, достойнства, работа, статус или нещо друго по отношение на моя духовен живот?

2.Какво място има търсенето на Бог в моето ежедневие? Защо го търся?

3.Показвам ли благодат, незаслужена милост, към хора, с които съм в лоши взаимоотношения?

4.Моля ли се за благодат и милост за хора, които ми се явяват врагове?

В сърцето на Проповедта на планината Христос се интересува преди всичко от нашите взаимоотношения. Именно искрената молитва и съзнателното търсене на Бог ни смирява и поставя в правилна позиция в нашите взаимоотношения, както в църквата, така и в обществото. Той е Отец, ние братя и сестри, но сме и във взаимоотношение с целия свят.

Библиография:

Кирилица:

1. *Дидахи или Учение на Дванадесетте апостоли.* https://www.pravoslavieto.com/docs/didache/index.htm

2. *Старогръцко-български речник на Новия Завет. Българско-старогръцки речник на Новия Звет. С номерация на думите по Джеймс Стронг.* Фондация София: Фондация „Извор на живот“, Госпъл, 2010.

3.Стасен, Глен. Гъши, Дейвид. *Етика на Царството. Следване на Христос в съвременния контекст.* София: Нов човек, 2010. (Original work published in 2003 as: Stassen, Glen. Gushee, David. Kingdom Ethics. Downers Groove, IL: InterVarsity Press)

4.Стот, Джон. *Вестта на Проповедта на планината.* Християнската контракултура. Библията говори и днес. София: Нов човек, 1993. (Original work published in 1978 as: Stott, John. Christian Counter-Culture. England, Leicester: Inter-Varsity Press)

Латиница:

5.Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. Golden Rule. *Encyclopedia Britannica.* https://www.britannica.com/topic/Golden-Rule
, 14 August 2024, accessed 13 October 2024

6.Murray, Andrew. *With Christ in the School of prayer.* Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library, https://www.ccel.org/ccel/m/murray/prayer/cache/prayer.pdf
, accessed 12 September 2024